గొప్పవారితో గుసగుసలు

బమ్మెర పోతన

కీ॥ శే॥ శ్రీ వారణాసి శ్రీనివాసరావు

[వెల్గొండలో దేవాలయం వెనుక నొక యేడడుగుల లోతు గొయ్యి ఒడ్డున కూర్చుని, కంట తడి పెట్టుచున్న బమ్మెర పోతన. నమస్కరిస్తూ వస్తూన్న నేను.]

పో: (నా నమస్కార మందుకుంటూ) నాయనా, ఆ సింగన్న నన్నే యీ గోతిలో పాతేస్తే పొయ్యేదిగా !

నే: (విచారం సూచిస్తూ) అదే నాండీ యిది ?

పో: ఔనోయ్; ఎంత దారుణకృత్యం చేసాడోయ్ ! నా జన్మంతా పాడుచేసాడోయ్ ! అప్పట్నుంచీ భూలోకమంటే నా కసహ్యమై పోయిందోయ్ ! నీ ఉపాసనాబలంచేత దిగి వచ్చాగాని స్వర్గాన్నుంచి లేకపోతే రానోయ్ ! వచ్చేటప్పటి కిక్కడికే రావాల్ని బుద్ధి పుట్టిందోయ్! (కన్నీరు కారుస్తూ) ఆహా! యెంత కష్టపడి రాసానోయ్, ఎంతబాగా రాసానోయ్ ! తాను కని యిట్లాటి దెవ్వరూ వ్రాయలేదు; వ్రాయలేరని అన్నాడే;- తాను పండితుడు కూడాను, ఆ పాడుపని చేయించడానికి కెట్లా మన స్సొప్పిందోయ్ !

నే: (ఓదార్పుగా) పోనీండయ్యా, ఊరుకోండి !

పో: ఎట్లా గూరుకోను. నా శ్రమ వృథా యైందికదా ! ఉత్పన్న భాగవతపురాణాల్లో కీర్తికి మసి తాకిందికదా ! ఇంతకూ నీవన్నట్లూరుకోక యిప్పుడు చేయగలిగిం దేముంది!

నే: ఆయన కంత కచ్చ యెందుకు పుట్టిందండీ ?

పో: ఏం జెప్పనోయ్, నే నెప్పుడూ. పర దూషణ చేసి యెరగ; నే మన్నిప్పుడు ?

నే: మీ రేమైనా వారికోపం వచ్చే ట్టన్నారా ?

పో: రామరామా ! ఒక్క పల్లెత్తుమాటైనా అనందే! రమ్మని కబురంపితే వెళ్ళా, సభలో గ్రంథం పూర్తిగా చదివి వినిపించి సెలవు పుచ్చుకుంటా నన్నా. ఏం గావాలో కోరండన్నారు. 'అయ్యా నాకు పెద్దలిచ్చిన ఒకకత్తి భూముంది. అది చాలు నా అక్కర్లకు; ఏమీవద్దన్నా.

నే: అన్నారూ ?

పో: అంటే దాన్లో నే ముందోయ్! తర్వాత మా కంకితమియ్యం డన్నారు. 'స్వామీ, దీన్ని రాముడి కియ్యనెంచా; మానవుడి కియ్యను. అసలెందుకనో నరాంకితమిషం లేకుండా పోయిం' దన్నా. అయితే 'భోగినీదండకం మా కెట్లా గిచ్చారంటే', 'అదేదో యెప్పుడో చేసా; యిక చేయలే' నన్నా. సరే బసకు దయచేయండి అన్నారు. గ్రంథాన్నక్కడుంచి వెళ్ళా.

నే: (పొంగివస్తూన్న దుఃఖం చూచి) పోనీండి పోనీండి.

పో: (గుటకలు మ్రింగి అణచుకుని) మర్నాడుదయం వారి పురోహితుడు, అతనింట్లోనే నా బస, నాదగ్గరకొచ్చి "అయ్యా పోతన్నగారూ, నాకు దుఃఖంతో కడుపు పగిలిపోతూంది" అని యేడవడ మారంభించాడు. ఎవరో పోయినా రేమో నని ఓదార్చబోయినా. అంతా బాగున్నారు. రాత్రి ఝాము ప్రొద్దువేళ ప్రభువు "కాదండీ! పోతన్నకింత పొగరా? ఎంత గర్వముండ బ్రాహ్మడికి. ఒరేవ్ దేవాలయం వెనుక యేడడుగుల గొయ్యి తీసి, దాన్లో నీ తాటాకు కవిల్లను పాతేసి రాండ్రా" అని భటుల కాజ్ఞ చేసారట. వాండ్లు—హా ! అట్లా చేశారా అని నేను విసుమరు పడిపోయినా. పాపమా బ్రాహ్మణుడుపచరించి రాత్రిదాకా కన్నెప్ప లాగానన్ను కాపాడి, అరాత్రే 'అయ్యా, వీన్ని నమ్మిం దెవరు. ఉంటే యింకా యేంచేస్తారో!' అని మరికొందరు బ్రాహ్మణ్లను తోడుతీసుకొని నాకు మారువేషం వేసి నెమ్మదిగా పదికోసుల్దాకా సాగనంపాడు.

నే: —ఔరా, ఎంతపని చేసాడు!

పో: —నాయనా, 'ఛీ' అనకు. వారు ప్రభువులు.

నే: —ప్రభువులూ ఏం ప్రభువులూ! పైగా పండితప్రభువుకూడాటా! ఎంత అహంభావం వాడికి! వాడెంత, వాడి బ్రతుకెంత, రామాయణంలో రావణున్ని చెప్పుకున్నట్లు, భారతంలో దుర్యోధనుణ్ణి చెప్పుకొన్నట్లు, తమ చరిత్రున్నంత కాలం వాణ్ణి చెప్పుకుంటారు. అట్లాటి ఛడవ కీర్తి కద్దుగాని, మంచి పేరెట్లా వస్తుంది? అట్లాటివాడు మా కాలంలో వుంటే చెబుదుం. ఈ పాటికి—

పో: —(వారిస్తూ) పోనీ నాయనా, ఊరుకో.

నే: —ఊరుకోవడ మెట్లాగండీ ఒళ్లుమండి పోతూంటే. అరరే! యెట్లాంటి గ్రంథాన్ని పాడుచేసాడు. ఎట్లాటి కీర్తి కద్దు దాకాడు. గతజన్మల్లో దేన్లో మీ రేం దుష్కర్మ చేసారు! ఏం బాగుపడ్డాడు వాడు మీ బావమరిది శ్రీనాథు డన్నట్లు.

పో: —(ఆశ్చర్యంతో గూడిన ఆతురతతో) ఏమిటీ, మావా డేమన్నా డేమిటి!

నే: —ఏమన్నారా? వాడేం బాగుపడ్డాడనీ, వాడెట్లా చెడ్డదీ స్పష్టంగా వర్ణించారు.

పో: —నిజంగా, నిజంగా! నా కిప్పుడు కొంచెం శాంతంగా వుంది! నిజంగా నిజంగా! అంత మా టన్నాడు మావాడు. పాతిపెట్టడం సంగతి వినివచ్చి 'ఇవ్వకపోయినావా బావా?' అని, కొంతసేపు మా ప్రభువుచేత యుద్ధం చేయించి గ్రంథం తెప్పించనా అని అడిగితే, 'వద్దోయ్! మన కా పాతకమెందు' కన్నా. అతని కిప్పటికీ ఆ విషయమంటే ఆగ్రహమని విని సంతోషిస్తున్నా.

నే: —పోతన్నగారూ, ఎట్లాటి అమాయకులు, అల్పసంతోషులూనండీ మీరు! శ్రీనాథుడేగాదు, ఆంధ్రకవులంతా అట్లాగంటే మటుకు మీ భాగవతం పూర్తిగా వస్తుందండీ. ఎక్కడెక్కడ్నో తప్ప తమ వ్రాత కనుపించదే మాకు. ఆ చోట్లకూడా కొన్ని పద్యాలు మీవౌనా కావా అని సందేహిస్తుంటామే! మాకర్మం అట్లావుంది! అట్లాటి ఘోరం జరిగితే మీ కంత ప్రత్యక్షంగా వుండే సరస్వతీదే వెట్లా గూరుకున్నదండీ!

పో: —ఏం జెప్పను నాయనా, నీ వన్నట్లు, నే నొప్పుకున్నట్లు నే నే జన్మంలో జేసిన యేం కర్మో అనుభవాని కొచ్చుండా లనుకుంటా ! పోనీ, యిప్పుడీ విలాప మెందుకు?

నే: —అసలు మీకు నరాంకిత మెందు కిష్టంలా? ఇష్టం లేనప్పు డా భోగినీదండకం వాడి కెందు కిచ్చారు?

పో: —నాయనా, అంకితం మహాపవిత్ర విషయాల్లో నొకటి. దాని ఉద్దేశం శాశ్వత జ్ఞప్తి. దాని కర్హు డెవడు? శాశ్వతంగా జ్ఞాపకం ముంచుకోదగ్గవా డెవడు? ఈశ్వరుడు. మహావిషయా లన్నీ ఆయనకే సమర్పించాలి. అంతవర కెందుకు—అనుదినం ప్రతిప్రాత సంధ్యావందనానంతరం సర్వం బ్రహ్మార్పణమస్తు అంటున్నామా, అప్పూట మోయి నిచ్చిన కోమటెం కమ్మార్పణమస్తూ అంటున్నామా? కాక, విషయం చిన్నదైతే ఈరోజు వారింట భోజనం బాగుందని జ్ఞాపక ముంచుకొన్నట్లు, ఒక కవి ఈ రాజు, ఈ మంత్రి, ఈ షాహుకారు నాకూ, నాతర్వాతివాండ్లకు కడుపునిండా పెట్టా డనో, అక్కర దీర్చాడనో, వాడు వాడి తర్వాత, వాండ్లు ఎల్లప్పుడూ వర్ధిల్లాలని దీవించవచ్చు. ప్రకృతం, భోగినీదండక మెక్కడ, భాగవత మెక్కడ! భాగవత విషయాల్ని శ్రీ విష్ణుమూర్తి చరిత్రను మానవుడి కంకిత మియ్యడం కంటే అపాత్రకార్య ముంటుందా?

నే: —అయితే నన్నయభట్టు గారు రాజరాజ నరేంద్రుడి కంకిత మియ్యలా భారతం?

పో: —నీవు వట్టివాడవ్ కావ్! వారు పెద్దలు; వారు చేసిందాన్ని నేను విమర్శిస్తానా! ఆ విషయంలో నామతం మటుకిది అని చెప్పా.

నే: —చిత్తం. ఉన్నపళంగా భాగవతం విప్పితే అవతారికలో పద్యాలన్నీ తమ వనుపించవే దొరికిన చోట్లనున్న మీ కవిత్వం దృష్ట్యా పరీక్షిస్తే?

పో: —నిజమే నోయీ! నాయెత్తుగడా, నడకా వేరు. అవి చాలావర కెవరో వ్రాసినవి.

నే: —అయితే నడ కన్నారు, తమ పద్యాల్లాగనే నడుస్తాయే యమకంతో, అంత్యనియమాల్తో?

పో: పద్యాలు నడవ కేం జేస్తాయి నడిపిస్తే. తగిన పదసామగ్రి వుంటే కొన్ని పద్యాలి తీర్ల లాంటివి కొంతకాలం నడిపించొచ్చు. అట్లా గ్రంథం చివరదాకా నడిపిస్తే వాడూ పూర్ణప్రజ్ఞావంతుడు.

నే: తమకు యమకం, అంత్యనియమం అంటే అభిరు చెక్కువా? తమవని అంతా అనుకునే పద్యాల్నిండా నవే ?

పో: అభిరు చేమిటి? వ్రాస్తూంటే, నా కవి లేకుండాపద్యం దొర్ల దెందుకనో! వాటి మీదమనస్సై కూరిస్తే యెక్కడో పట్టియ్యక పోవు. అట్లాటివెక్కడా లే వనుకుంటా.

నే: చిత్తం. తెలుగు సంస్కృతాల్లో కూడా నేమాత్రం పట్టివ్వవ్. తమవంటివార్ని అనగ్రాహని మాటొకటుంది. అడిగితే యేమన్నా అనుకుంటారేమో నని భయంగా వుంది.

పో: అడుగు భయ మెందుకు? అడుగు నాయనా, అడుగు.

నే: తమకు భక్తిశృంగారరసాల్లో దేనిమీ దెక్కువ తీపనా అని.

పో: (ముసిముసినవ్వు నవ్వుతూ) ఎందుకని నీకా సందేహం తోచింది ?

నే: ఎంత భక్తిలో మున్నా మీ వాణి గభాల్న శృంగారరసంలో చిందులు ద్రొక్కుతుంది. అందుక నడిగా.

పో: (దృష్టి యేకాగ్రం జేసి) ఉదాహరణం?

నే: "సిరికిం జెప్పడు" "అడిగె శ్రీసతి కొప్పుపై" మొదలైన వనేక మున్నాయి; యిక నక్కడక్కడా పద్యాల్లో మధ్యవచ్చే సమాసాల్లో విశేషణాల్లో చెప్పనక్కర్లా.

పో: అవా, అవును; దానికి నీవే మను కున్నావ్. ఈ యనకు భక్తిప్రధానమైనా శృంగార మభిమానమనా ?

నే: చిత్తం.

పో: శృంగార మెవరి కభిమానంగాదు ? భక్తిరసం నాకెంతప్రధానమైనా నేను మటుకు మనిషిని కా ననుకున్నావా ? అదట్లా వుంచు. అది పూరికే వాదాని కన్నమాట. అసలు గ్రంథం పడిపుండికోసం వ్రాసేదిగాని మనం గూట్లో పెట్టుకుని పూజకేసేదికాదు. మనం వ్రాసేది నలుగురికినచ్చి వారిని సంతోషపెట్టాలి. ఆ యుద్దేశం ఏ రసంద్వారా సాధిత మౌతుందో చెప్పు.

నే: ముఖ్యంగా శృంగారరసం, కొంతవరకు హాస్యరసంవల్లా సాధ్యమౌతుంది.

పో: కవి హాస్యగాడు కాడు కాబట్టి హాస్యరస మట్లావుంచు. ఇక మిగిలిన శృంగారాన్ని వాడితే సాధ్యమౌతుంది కాబట్టి దాన్ని చక్కగా వాడగలిగినవాడు వాడ్తాడు. శ్రీసతి కాయా శృంగారస్థానాల్లో చేరే హస్తం; అంటే అట్లాటి చోట్ల చేరబట్టి ఆమెకు సంతోషం కలిగించే హస్తం; అంటే ఆ సంతోషముకల్ల అమహోత్సల్లి యేం గావల్నంటే యియ్యడు? అట్లాటి సర్వైశ్వర్యాలు తేలిగ్గా సంపాదించుకోగల హస్తం, క్రిందుగావడం— అంటే శ్రీసతే తన దానాల్తో సంతోషపెట్ట లేకపోయిన హస్తం. ఆమె ముందు నే నెంత. నా చేతికి క్రిందయిందే, అంటే నన్ను యాచించిందే; అంతకన్నా యేం గావాలి అని బలి అంటున్నాడు. ఇది బాగుందా, వాణ్ణి చంపిన హస్తం, పిణ్ణి చంపిన హస్తం; లేకుంటే వాణ్ణాదరించింది, వీణ్ణాదరించింది, మరి యేదోయేదో చేసిన హస్త మంటే బాగుంటుందా, చెప్పు, నీవు బుద్ధిమంతుడవులా గున్నావ్ !

నే: —ఆహా యెంత బాగుందండీ! ఈ అర్థం సారస్యం, నాకెన్నడూ తట్టలా!

పో: —అందుకని అక్కడక్కడా శృంగార మల్లా దొర్లింది.

నే: —మరి, 'మున్ను గ్రాటవిలో' నన్న పద్యంలో ముక్కంటితో బోరే టప్పుడు, కౌలకేయుల్ను చంపేటప్పుడు, గంధర్వుల్ను తోలేటప్పుడు సంతోషం గాకుండా అర్జునుడికి కన్నీ రెందుకు కార్లేదన్నారండీ!

పో: —నాయనా ఆపద్యం నాది కాదు. గట్టిగా నాది అనుకున్న వాట్లో నేపైనా సందేహ లడుగు.

నే: —అది యెట్లా గయ్యా తేలేది? తమరూ నేనూ ఒకవార మెక్కడైనా కూర్చోవాలి.

పో: —నిజం.

నే: —మరొకటి. "బాలరసాల సాలనవ పల్లవకోమల కావ్యకన్యకన్" అన్నారేం?

పో: మరేమంటారు? ప్రతివాడికి తాను వ్రాసిన గ్రంథం అంత కోమలంగా కనపడ్తుంది. ముట్టుకుంటే కందిపోతుం దేమో అనిపిస్తుంది.

నే: ఔనండోయ్. కొందరికి తమ వ్రాత ప్రతినిగాని మా కాలంలో అచ్చుపుస్తకాన్ని గాని, యెవరైనా నిరసనగా అవతలబెట్టినా, పారేసినా మహాకోపం వస్తుంది. నా చిన్నతనంలో నొక డుండేవాడు అక్కరాజు నరసింహ మని. వాడొక విశ్వనాథులు కొంగితాల్నెనిమిది భాగాలుగా మడిచిన చిన్నపుస్తకం మీద వృత్తాలు కూడా కావు, గీతపద్యాలు గిలికేవాడు. ఒకరోజు నే నా పుస్తకం కూర్చోబోయే చాపమీద అడ్డంగా వుంటే చేత్తో అవతలికి తోశా. వాడికోపమొచ్చి-వాడొంగోలు వాడేండి-"వెధవపక్షీ, అదేందిరా అంత సుకుమారమైందాన్నట్లా తోశావ్; పండ్లు రాల్దంతా!" నన్నాడు.

పో: (చిరునవ్వు)

నే: అంతవర కెందుకండీ. దంటు సుబ్బావధానివుండేవాడు. వాడూ నేనూ చిన్నప్పుడు పద్యా లేడ్చేవాండ్లం. ఇద్దరం మహాకవుల మనుకునేవాండ్లం. వాడొకరోజు నన్ను గురువు లఘువుజేసి కుదియించి, కుదియించి లఘువు గురువుజేసి లాగిలాగి చెప్తానన్నాడు. కూర్చున్నపళంగాలేచి, వాణ్ణి కిందబడేసి, రొమ్ముమీద సవారై గొంతు బిసగబోతే దగ్గరున్నవాండ్లు విడదీసారు. తమరన్నట్లు పద్యరచనవల్ల మాలిన పొగరు పెంచుతుందండి.

పో: ఏమిటో అట్లాటివన్నీ చిన్నతనపు చేష్టలు. మనమేం మహావెలిగించామని గర్వం.

నే: శ్రీనాథుడుగార్ని గురించి తమరే మనుకుంటారండీ ?

పో: మావాణ్ణి గురించే నా ? నన్నేదు కడుగుతావోయ్ ?

నే: అవగాల్నే అడిగా సెలవిస్తురు.

పో: ఏం సెలవియ్యను ? గట్టి పండితుడు,

(18 పేజి చూడుడు)

యుద్ధానికి పూర్వపు దరలకన్న తక్కువ

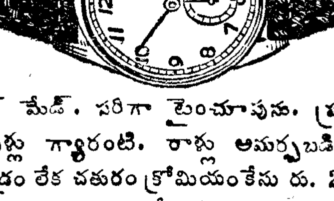

స్విస్ మేడ్. సరిగా టైంచూపును. ప్రతీదీ 3 ఏళ్లు గ్యారంటి. రాళ్లు అమర్చబడినది.

గుండ్రం లేక చతురం క్రోమియంకేసు	రు. 20/8
,, ,, మేలిరకం	రు. 25/-
బల్ల పరుపు ఆకారం క్రోమియంకేసు	రు. 30/-
,, మేలిరకం	రు. 38/-
రోల్డుగోల్డు (10 సం॥ గ్యారంటి)	రు. 55/-
రెక్టాంగ్యులర్, టాను, వంపుగలది	
బ్రైట్ క్రోమియం కేసు	రు. 42/-
రోల్డుగోల్డు (10 సం॥ గ్యారంటి)	రు. 60/-
15 రాళ్ళు రోల్డుగోల్డు	రు. 90/-

అలారం టైంపీసు

ధర రు. 18/-, రు. 22/-మేలిరకం రు. 25/- బిగ్ బెన్ రు. 45/- పోస్టేజి అదనము

H. DAVID & CO.,
Post Box No. 11424, CALCUTTA.